

УДК 633.31/37

Харченко Л. Я.¹, науковий співробітник

Харченко М. Ю.², студентка

¹Устимівська дослідна станція рослинництва Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН України

²Полтавський державний аграрний університет

e-mail:udsr@ukr.net

ОЦІНКА ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ СЕЛЕКЦІЇ КУКУРУДЗИ

Створення високопродуктивних гібридів кукурудзи різного напрямку використання в значній мірі залежить від наявності генетичного різноманіття вихідного матеріалу, цінного за господарськими та біологічними ознаками. У 2020–2022 роках проведено вивчення 30 зразків кукурудзи інтродукованих до колекції Устимівської дослідної станції рослинництва (Устимівської ДСР), зокрема це 11 ліній зернової кукурудзи з НУБІП, 10 з НЦГРРУ та 9 залучені за результатами наукових пошуків та експедицій, проведених співробітниками Устимівської ДСР. Вивчення проводилось за показниками: зернова продуктивність рослини та її складових (довжина качана, кількість рядів зерен, кількість зерен в ряду, озерненість, маса 1000 зерен, діаметр качана); морфологічні ознаки (висота основного стебла, висота прикріплення верхнього качана, кущистість, довжина волоті та інші); стійкість до найбільш поширених хвороб та шкідників в умовах південної частини лісостепу України.

Розподіл зразків за групами стиглості установив, що 70% зразків віднесено до середньостиглих, 13,3% – середньопізні, 16,7 – середньоранні. Інтенсивність росту рослин за різних погодних умов у роки вивчення середня і варіювали в межах 2,1–5,0 см/добу. Високу інтенсивність накопичення сухих речовин у зерні (понад 5 г/добу) мали місцеві сорти: UDS 2741, UDS 2745 (Україна).

Виділено низку зразків з високим та оптимальним рівнем прояву ознак, які рекомендуються для включення в селекційний процес: *довгий качан* (18 см) – UDS 2741, UDS 2742 (Україна); *велика кількість зерен в ряду* (понад 35 шт.) – UDS2741, UDS2742, UDS2743, UDS2744, UDS2745, 'УХК 724' (Україна); *висока озерненість качана* (понад 400 шт.) – 'АК 153', 'УХК 724', 'УХК 735', 'УХК 757', ХЛГ 1238, UDS2743, UDS2742, UDS2741 (Україна), UB0111558 (Франція); *дуже висока маса 1000 зерен* (понад 300 г) – 'АК 159', 'ДК 633/266', 'УХК 747', 'УХК 738', 'УХК 379', 'УХК 716', 'УХК 7375', UDS2745, UDS2744, UDS2742, UDS2741 (Україна), 'Q 170' (Канада); *висока інтенсивність накопичення сухих речовин* (понад 5 г/добу) – 'АК 153', 'АК 149', UDS2745, UDS2743 (Україна); *високий вихід зерна* (81–90%) – UDS2745, IUDS18867, UDS2743, 'УХК 717', 'АК 149', 'АК 159' (Україна), 'СО 255' (Канада), UB0108420 (походження невідоме); *багатокачанність* (1,5–2 шт.) – 'СО 255' (Канада), UDS2741, UDS2745 (Україна); *висока стійкість до хвороб качана – бактеріозу, білі, фузаріозу* (менше 10% уражених качанів до загальної кількості) 'УХК 717', 'УХК 738', 'АК 159', 'АК 155' (Україна); *холодостійкість* – 'АК 157', 'АК 135', 'ХЛГ 1238' (Україна).

Виділено джерела за комплексом господарсько-цінних ознак: 'АК 159', 'УХК 724', 'УХК 735' та сорт Місцева UDS 2743 (Україна), 'СО 255' (Канада), лінія б/н UB0111558 (Франція).

УДК 631.55:633.1

Харчук І. М., магістр

Насіковський В. А., кандидат с-г. наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: nasikovskiy_v@nubip.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ЗБИРАННЯ ОКРЕМИХ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

Головним фактором збереження врожаю зерна є зниження втрат при його збиранні. Так, порушення технологічних операцій збирання може призвести до втрати, що може становити до 17,0% врожаю. Зокрема, найбільшими втрати врожаю (6,6%) відмічено при порушенні оптимальних строків збирання культур. Деяко менше втрачається зернової продукції при застосуванні не відрегульованої техніки (4,5%) та при неправильному сполученні способів збирання (4,0%). Тобто, наведені дані свідчать, що суттєвий вплив на зменшення втрат урожаю має оптимізація строків та якісне проведення збиральних робіт.

Основними чинниками, що передують вибіркому збиранню, є стан посівів за ступенем стиг-

лості зерна. Також необхідно враховувати особливості дозрівання окремих культур.

Озима пшениця: при перестоюванні осипається; оптимальний строк збирання фаза повної стиглості зерна при вологості не вище 17%. На цей час ендосперм твердий, на зламі борошністий або скловидний, оболонка щільна, забарвлення зерна типове.

Жито озиме: за перестоювання – осипається та за надмірного зволоження схильне до проростання у колосі. Оптимальні строки збирання – фаза воскової стиглості. За роздільного збирання потрібна висока стерня.

Ячмінь озимий: за настання повної стиглості колос стає ламким, тому необхідне пряме ком-